

Tale ved åbningen af OVNHUS kunsthåndværkermarked 26. juli 2024

Designforsker, forfatter mag.art. Lars Dybdahl

Det danske kunsthåndværk følte tidligere et stærkt ubehag ved den industrielle modernitet. Kunsthåndværkerne dyrkede gerne anti-teknologiske og anti-urbane positioner og søgte dermed også inspiration i naturen: i naturens strukturer, former, spektrum af farver og taktile overfladekarakterer – som kunsthåndværkere altid har gjort og stadig gør med iderige resultater!

Men styrket af 80'ernes og 90'ernes postmodernisme og generationsopgøret med den dengang noget stillestående ”gode smag”, agerer de danske kunsthåndværkere nu i en anderledes vidtspændende arena. En stærkere billedskabelse og en grafisk prægnans i det dekorative er sammen med kompleksitet i betydninger blevet iøjnefaldende kendetegn. Også palettens vifte af farver står fuldt udfoldet lige fra jordfarverne til det fluorescerende. Og referencen til naturen har nu ikke sjældent bæredygtigheden som indlejret tematik – som et fremadrettet statement om naturens kritiske, menneskeskabte tilstand.

De primære materialer, som kunsthåndværket bearbejder, tolker og former er alle repræsenteret her på kunsthåndværkermarkedet i dag: leret, metallerne, de tekstile fibre, glasset, træet, skindet, papiret og læderet. Mangfoldigheden af materialer og friheden til det grænsebrydende materialeblanding, som kunsthåndværkerne har praktiseret siden 80'ernes designboom, har ansporet til de mest vidtrækkende eksperimenter. Samtidig spiller bruddet med de konventionelle materialeforestillinger sammen med kunsthåndværkernes ofte mere skulpturelt prægede livtag med traditionens genstandstyper. Og overleverede forventninger til objekttyperne udfordres, når de interagerer vitalt med den levende krop. Vi ser det ekstrarådigt i de store hyper-mobile kropssmykker, der ikke kan stå alene uden kroppen. En dynamisk puls, et innovativt temperament med dekorativ og tankeprovokerende styrke er brudt igennem i hele feltet. Som kunsthåndværkermarkedet her også giver indtryk af, er alt tilladt og næsten intet umuligt i kunsthåndværket i dag.

Uanset hvilke materialer, der er i spil, og hvilke taktile kvaliteter, funktioner og billedlige betydninger, der kommunikerer gennem værkerne, udfolder nutidens danske kunsthåndværk sig i et felt med flere hovedpositioner og tilgange. Kunsthåndværket rummer et spændingsfelt mellem to poler: den ene pol er den hverdagsrelaterede brugsform og den anden det selvstændige autonome

kunstobjekt. To poler der for nogle udøvere er et enten-eller og for andre en mulighed for vekslende, berigende aktivitet.

Når kunsthåndværkere opererer helt frit i det skulpturelle og billedkunstneriske felt, kan det færdige værk være abstrakt eller figurativ ligesom maleriet, skulpturen og installationen. Ved denne pol frigør kunsthåndværkeren materialet fra de mere regelrette og fornuftstænkte brugsformer. De udnytter og eksponerer materialets karakteristika og potentialer. De slår måske helt over i banen for den frie kunst og lader objektet dramatisk dreje sig om sin egen tilblivelse eller pege ud i verden.

Samtidig med denne absolutte frihed fra brugsformål er der ved kunsthåndværkets anden pol referencen til det hverdagslige. Kunsthåndværkerens produkt kan være direkte funktionelt tænkt til daglig brug til glæde for brugeren. Ofte har kunsthåndværkeren fremstillet det i en mindre serie, der måske har potentialet til at blive en industriel kvalitetsproduktion. Men når kunsthåndværkeren tager afsæt i de arketyperiske, funktionelle og næsten "eviggyldige" typer fra dagligdagen og 'tømmer' dem helt for funktion, er scenen sat for det nye: krukken og vasen, fadet og skålen, ringen, brochen, halssmykket og tekstilet bliver her medium for skabelsen af et originalt, æstetisk og ikke-funktionelt objekt opfyldt af fantasi, poesi, tanke, associationer eller fortælling. Mange af os kender maleren J.F. Willumsens berømte skulpturelle familievase fra 1891. Den er netop helt uden bund, men fastholder vase-begrebet og er åben foroven. Den introducerer i Danmark den keramiske beholders radikale funktionstømning.

Ideerne og nysgerrigheden er kunsthåndværkerens energiske motor, og materialet og metoden er hendes og hans vigtigste værktøj. Den kreative proces udspiller sig ofte i en dialogpræget vekselvirkning mellem det digitale og det analoge. Men trods alt har computerprogrammer deres begrænsninger, og produktafklaringen sker først og fremmest i materialet og gennem afprøvninger af materialesammenstillinger, farver, foldninger og figurative elementer. Til forskel fra produktdesigneren formgiver kunsthåndværkeren først og fremmest manuelt.

Uafhængig af de skiftende modetrends i interiørdesign og uden for boligmagasinernes enstonede New Nordic verden oplever vi den mangfoldige danske *kunsthåndværkerbølge*. Baseret på stærk faglighed er kunsthåndværkerbølgen rig på både nyskabende, uforudsigelige unika og serielle egenartede produkter. De er attraktive for mange, og de nye designbrands, der er skudt op, har naturligvis øje for dem som potentielle industrielle produkter. Plagiater kommer på markedet og retsforfølges, men lødige designbrands har i stigende grad også involveret kunsthåndværkere som produktudviklere af deres egne værkers overføring til industriel fremstilling. Som ingen andre på

dette genstandsfelt er det kunsthåndværkerne selv, der har den faglige specialviden og den nødvendige kvalitetsfølelse for stofflighed.

Og kunsthåndværkeren ligger ikke i slipstrømmen – det er derimod kunsthåndværkeren, der bærer visionen. Som kunsthåndværkermarkedet i dag manifesterer det! Hjertelig velkommen!

Copyright: Lars Dybdahl 2024

